

ett viktigt ämne och som problematiserar intressanta aspekter av detta ämne. Det är också en avhandling som har tydliga teoretiska ambitioner, och som fullföljer dessa på ett elegant och självständigt sätt. Det går såklart (som alltid!) att diskutera vad ett givet teoretiskt ramverk bidrar med och vad det riskerar att förlora ur sikte. Logikperspektivet gör att det i avhandlingen hela tiden är tydligt hur informanternas handlingar och förståelser är relaterade till såväl övergripande maktrelationer som till möjliga identifikationer. Men perspektivet har kritiserats för att alltför snabbt förflytta fokus från materialet till en ganska hög abstraktionsnivå samt för att erbjuda en förenklad och alltför schematisk modell för hur verkligheten och dess praktiker kan förstås. Även om jag ibland fann det svårt att göra reda för nivåerna på de identifierade logikerna är det i *Gränsland* dock tydligt att det är det empiriska materialet och de analytiska resultaten som legat till grund för hur identifikation och benämning av logiker skett. De utvalda logikerna används också på ett förtjänstfullt sätt för att visa tendenser och maktförhållanden i materialet. Möjligen saknar jag några av diskursteorins, och logikperspektivets, fördjupande resonemang kring den fantasmatiska dimensionen; det är ju ett perspektiv som delvis kommit till för att undersöka möjligheterna att kritiskt förklara det sociala. Här upplever jag att författaren ibland stannar till och kanske inte alltid utnyttjar teoribyggets potential. Jag får inte veta mycket om den emotionella drivkraften hos informanterna att hålla fast vid sina förståelser även när dessa visar sig stämma dåligt med deras konkreta erfarenheter. Inte heller får jag veta mycket om vad det egentligen är som lockar i fantasiernas överskridande av "det tillåtna", eller om det begärliga i *det informanterna blir* när de berättar och i övrigt agerar som de gör.

I avhandlingen finns en övervikt av intervju-referenser, och möjligen kan jag sakna ytterligare användande av observationsmaterial, det vill säga beskrivningar och analyser av hur kulturella begripliggöranden materialiseras i vardagens rutiner. Detta hade kanske ytterligare kunnat visa hur de dominerande logikerna inte är något som entydigt "finns" i materialet, utan som är

resultatet av ibland motstridiga försök att göra tillvaron begriplig.

Skrivtekniskt är avhandlingen välskriven och pedagogiskt framställd. Ändå finns små saker som möjligen kan störa läsningen. Ibland uppstår en känsla av oreda, att saker introduceras men inte följs upp. Det vällovliga i att följa upp citat genom att också beskriva dem resulterar ibland i en känsla av upprepning. Det förekommer många "teasers" om vad som komma skall, vilket medför tydlighet, men har en distanserande inverkan som gör att läsaren hela tiden påminns om själva bokkonstruktionen.

Trots dessa avslutande invändningar är *Gränsland* en väl genomförd och välskriven studie och en viktig bok. Kim Silow Kallenberg förhåller sig spänstigt till ett ganska komplicerat och inte mycket använt teorikomplex, gör det genomgående och utan att tappa kontakten med det empiriska materialet, trots att detta är en välkänd och välomvittnad risk. I sig gör detta att studien är ett välkommet exempel på just hur logikperspektivet kan användas i studier med etnografiskt material. Avhandlingen ger dessutom viktiga kunskaper och dess fokus kommer med största sannolikhet att göra den läsvärd för dem som på ett eller annat sätt arbetar med, och/eller intresserar sig för hur det kulturella i form av logiker, identifikationer och maktrelationer strukturerar arbetet vid institutioner och – så klart – påverkar dem som av olika skäl tillbringar tid där.

Anna Sofia Lundgren, Umeå

Julia Rönnbäck: *Det är väl typiskt tjejer. Om basket, kropp och femininitet*. Studies in Sport Sciences Vol. 20. Bokförlaget idrottsforum.org, Malmö 2015. 240 s. English summary. ISBN 978-91-85645-21-3.

Avhandlingen inleds med en vardaglig betraktelse över idrottande tonårstjejer i det offentliga rummet. I hästsvans och träningskläder, på väg någonstans – och på väg att bli vuxna. Det är en bild som många av oss känner igen, men Rönn-

bäck frågar sig: "Vad vet vi om idrottande tonårstjejer och deras idrottsliga vardag? Vad ska och kan en idrottande tonårstjej säga och göra respektive inte säga och göra i och mellan de olika rum som en idrottslig vardag kretsar kring? Vilka ideal, föreställningar och normer förhåller de sig till och förhandlar med? Skiljer sig idealen, föreställningarna och normerna åt de olika idrottsliga rummen emellan? Vilken roll spelar idrott i tonårstjejjers identitetsskapande processer?" Och hur hänger idrott, kropp och genus ihop? Sammantaget leder detta fram till syftet som formuleras som "att analysera hur baskettjejer i åldern 15 till 18 år skapar och förhandlar genus och femininitet i sin idrottsliga vardag genom verbala och kroppsliga praktiker". En viktig utgångspunkt för studien är också att frågor om idrott är samhällsfrågor. Idrotten finns i samhället och samhället i idrotten och de är omöjliga att skilja åt.

Tidigt i avhandlingen redovisar författaren två områden av formerande strukturella förutsättningar, kanske kan man kalla dem diskursiva villkor, som sätter ramarna för idrottande tjejers vardag. Dels handlar det om *idrottens sega genusstrukturer*, med en alltjämt närvarande historia av marginalisering och diskriminering av flickor, kvinnor och HBT-personer, dels om den så kallade "Girl Power"-diskursen. Dessa två fält utgör dels genusmärkta diskurser genom vilka tjejerna förstår sig själva och sina handlingar, dels spelar de en viktig roll för själva studien genom att fungera som ett slags analytiska "bollplank" vilka baskettjejjernas tillvaro, berättelser och handlingar studeras mot.

Rönnbäck menar att Girl Power-diskursen är central för vetenskapliga diskussioner om tjejer idag. Den är komplex och motsägelsefull och skiftar beroende på kontext. Girl Power-diskursen representerar ett ideal av en ny, stark ung kvinna med agens och stark självkänsla och har uppstått som en effekt av en nyliberal samhällsutveckling och ökad individualisering. Inom denna diskurs sammankopplas makt, möjligheter och framgång med "framtidens tjejer" som hyllas för sin drivkraft och självförtroende, och unga kvinnor används som en metafor för social förändring, enligt ungdoms- och kulturforskare

som exempelvis Angela McRobbie. Nyliberalism och postfeminism är i denna diskurs tätt sammanlänkade: individen agerar självständigt och behovet av en feministisk förståelse av strukturella villkor underkänns. Rönnbäck poängterar att både Girl Power-diskursen och de femininiteter som den påstås generera, av många kritiker uppfattas som en nyliberal fantasi som döljer faktiska skillnader i kontextuella förutsättningar och villkor.

De två forskningsfält som studien huvudsakligen förhåller sig till är nutidsorienterad idrottsforskning och nutidsorienterad flickforskning, båda med genusperspektiv. Enligt författaren har idrottande tonårstjejer i hög grad lyst med sin frånvaro såväl inom idrottsforskningen som inom flick- och tjejforskningen. De har valts eller glömts bort. Detta trots att jämställdhetsarbetet inom idrott nästan uteslutande koncentreras till flickor och kvinnor och trots att tjejers röster benämns som centrala för förståelser av skiftande genusedologier. Här har hennes avhandling således en viktig roll att fylla. Rönnbäck vill också fokusera enbart på tjejer för att komma åt en mer nyanserad bild än om ett genuskollektiv – de idrottande tjejerna – skulle ställas mot ett annat, till exempel idrottande killar. Ytterligare ett viktigt bidrag till idrottsforskningen ger studien genom att den fokuserar på basket – som är en stor lagsport både i Sverige och internationellt och dessutom med en mycket jämn könsfördelning i Sverige, men som hittills har genererat oproportionerligt lite forskning, inte minst i relation till fotboll.

Empiriskt bygger avhandlingen på etnografiska metoder, som deltagande observationer och intervjuer, samt konversationer via Facebook, vilket skulle kunna rymmas inom begreppet nät-etnografi/netnografi. Vidare skriver författaren in sig i en tradition av *feministisk etnografi*, vilken hon definierar som en "kritisk forsknings-tradition som tar utgångspunkt i kvinnors vardagsverklighet där de maktrelationer som är inneboende i den etnografiska processen problematiseras" och där "forskningsdeltagarnas delaktighet i forskningsprocessen" betonas.

Fältarbetet genomfördes i huvudsak under våren 2012, då författaren följde ett basketlag ge-

nom deltagande observation på samtliga träningar och matcher under fem månader, samt en del andra aktiviteter, som att titta på dam- och herrlagsmatcher, och våren 2013, då författaren intervjuade de tio spelare som deltagit mest frekvent i träningar och matcher. Under försommaren 2015 kompletterades detta material med konversationer via Facebook med nio av de spelare som intervjuats, för att ställa ytterligare frågor som analysen av det tidigare materialet gett upphov till.

Författaren för också ett resonemang kring reflexivitet som landar i frågan om hur man är reflexiv på bästa sätt. Lösningen blir att kritiskt analysera hur olika respektive liknande identitetspositioner och erfarenheter har villkorat hennes och forskningsdeltagarnas relation och samvaro. En annan viktig diskussion handlar om begreppen *emic* och *etic* – det vill säga forskningsdeltagarnas egna begrepp och tolkningar kontra forskarens akademiska dito. Författaren förmedlar en vilja att ta tjejernas egna tolkningar på stort allvar och menar att hennes analyser ofta står i samklang med deras. Tjejernas reflekterande och analyserande svar på hennes intervjufrågor betraktar hon som en poäng och ett resultat i sig, och ser tjejerna som kunskapsbärande subjekt som är medproducenter av kunskap om sig själva och delaktiga i forskningsprocessen. Skrivtekniskt har författaren tillämpat vad hon i organisationsforskaren Mats Alvessons efterföljd kallar *etnografisk fiktion*, i vilken forskaren på ett fritt och kreativt vis sammanfogar material från olika tillfällen för att skapa sammanhängande, belysande och läsvänliga beskrivningar. Detta grepp fungerar utomordentligt väl. Skildringarna från träningar, matcher, baskethallar, omklädningsrum och förflyttningar mellan dessa rum är livfulla, detaljrika och tydliga i sina analytiska ansatser.

Teoretiskt startar författaren i ett resonemang om kroppens plats inom feministisk teoribildning och redogör för hur den från att ha varit något ointressant och problematiskt – alltför nära knutet till de biologiska ramar som sätts av reproduktion och sexualitet – i och med den kroppsliga vändningen har kommit att omtolkas som en arena för sammansmältning av natur och

kultur, privat och offentligt, struktur och agens, diskurs och materialitet. Avståndstagandet mot kroppen inom feministisk forskning har också inneburit ett avståndstagande mot idrott som fenomen och undersökningsobjekt, eftersom det har varit så tätt sammanlänkat med det kroppsliga och där fysisk ojämlikhet och skilda kroppsliga förutsättningar mellan kvinnor och män har varit påtagligt och omöjligt att ignorera. Därtill har det setts som oseriöst och ointressant i relation till områden som arbete och politik, det vill säga områden som har haft mer med det intellektuella att göra.

Rönnbäcks ambition är att kunna teoretisera idrottande kroppar på ett sätt som vare sig reducerar dem till endast kött och blod eller upphöjer dem till abstrakta konstruktioner. Som en följd av detta tar hon utgångspunkt i poststrukturalistisk genusteori, och hämtar i huvudsak inspiration och begrepp från Judith Butler och hennes efterföljare. I avhandlingen vill författaren rikta fokus mot det vardagliga upprepandet av kroppsliga och verbala praktiker genom vilka baskettjejerna tillsammans skapar effekten genus. Hon vill också söka efter ”återkommande ofullständiga upprepningar” i detta genusskapande för att visa ”om och hur effekten genus transformeras och förskjuts”. Idrotten är i grunden heteronormativt och könsbinärt organiserad och författaren föresätter sig att analysera hur heteronormativitet och den heterosexuella matrisen kommer till uttryck bland baskettjejer. Normer, diskurser, självövervakning och relationell makt är andra viktiga begrepp i avhandlingen.

Undersökningen har ett uttalat fokus på genus och femininitet och författaren gör en poäng av att det inte är en intersektionell studie av hur olika typer av maktordningar och kategoriseringsprinciper, som till exempel klass och etnicitet, samverkar. Detta motiveras framför allt med att femininitet är underteoretiserat – inte minst i relation till maskulinitet – och att det därför finns fog för att göra en djupdykning och studera femininitet isolerat från andra ”identitetsdimensioner”, som Rönnbäck formulerar det. En kritik man kan rikta mot denna argumentation är dock att intersektionalitet har att göra med så mycket

mer än *identitet*. Det handlar också (och kanske framför allt) om strukturella villkor och maktordningar – och dessa aspekter går författaren i och med sitt val tyvärr miste om i analysen.

En viktig del av baskettjejnarnas tillvaro är deras ständiga tal om kropp och utseende, eller kanske snarare *skönhet*. Det handlar om komplimanger om varandras kroppar, kläder, skor, accessoarer, hår, smink och utseende som en central och ständigt återkommande del av tjejnarnas konversationer. Det är så vanligt förekommande i praktiken och samtidigt så oreflekterat i intervjuerna att författaren uppfattar det som helt normaliserat bland dessa tjejer. De kommenterar varandras utseende, i berömmande ordalag, i princip varje gång de ses. ”Inte hela tiden, men varje gång och oavsett vilket idrottsligt rum som de befinner sig i”, som författaren formulerar det.

Det visar sig att detta tal dels fungerar och förstås av tjejerna som ett (homo)socialt smörjmedel dem emellan: att ge komplimanger och beröm för kropp, utseende och kläder är ett sätt att etablera kontakt, starta ett samtal, skapa samhörighet, uttrycka gillande, omtanke och respekt, men också ett sätt att dölja ogillande mot enskilda individer – till förmån för den kollektiva sammanhållningen och stämningen i laget. Men talet om kropp och utseende förstås också på ett annat sätt av tjejerna i studien: nämligen som en typisk ”tjegrrej”. Det uppfattas helt enkelt som typiskt och kännetecknande för tjejer att ofta prata om kropp och utseende – och tycka om att få uppmärksamhet och komplimanger för det. Författaren konstaterar här att tjejerna hakar tag i och talar om sig själva utifrån en etablerad diskurs om att tonårstjejer är särskilt orienterade mot och fokuserade på utseende. Hon menar vidare att diskurs och praktik i det här fallet smälter samman: baskettjejnarna i studien har tagit till sig diskursen om tonårstjejer som upptagna av sitt och andras utseende och internaliserat den. Tjejnarna använder enligt författaren denna diskurs för att begripliggöra sig själva, de skapar sig som just tjejer genom att placera in sig i en diskurs som de även utifrån behäftas med.

Ett viktigt begrepp i avhandlingen är *hyper-*

heteronormativitet. Författaren menar att de ofta intima och med en utomståendes ögon kanske sexuellt anspelade kommentarerna om ”fina trosor”, ”snygga och lena ben” eller ”vilka bröst du får i den där tröjan” inte har någon sexuell underton eller funktion bland baskettjejnarna i hennes studie. Det är helt enkelt ett normaliserat sätt för dem att skapa och upprätthålla homosociala vänskapsrelationer sinsemellan. Till skillnad från vad annan forskning om idrottstjejer, framför allt om fotbollsspelande kvinnor, visar, pågår inte heller något uttryckligt betonande av heterosexualitet för att bemöta en eventuell homofobi eller föreställning om att idrottande tjejer och kvinnor skulle vara homosexuella. Istället tycks heterosexualiteten så för-givettagen att sexualitet aldrig behöver nämnas. Hennes tolkning av denna tystnad är att den utgår från att heterosexualitet är det enda möjliga alternativet. Den framstår bland baskettjejnarna som naturaliserad och omöjlig att misstolka, trots intima kommentarer om varandras trosor, ben och bröst. Heterosexualiteten är så självklar och given att den inte behöver artikuleras, det är för tjejerna underförstått att alla är heterosexuella, och författaren förstår därför deras gemenskap som *hyperheteronormativ*.

I avhandlingen presenteras vi också för ett annat slags kroppsfokus, nämligen muskler och fett. Dels i fråga om imponerade kommentarer om andras muskler och stolta kommentarer om egna muskler – om de sitter på rätt ställe – och dels i fråga om självkritiska kommentarer om fett på oönskade ställen och muskler på fel ställen – eller egna kroppsliga tillkortakommanden på andra sätt. Rönnbäck förstår baskettjejnarnas ständiga tal om muskler och fett som ett verktyg för att förhålla sig till den balansgång som de svårhanterliga idealen kring idrottande kvinnokroppar innebär. Till skillnad från vad många andra studier om tonårstjejnars och unga kvinnors tal om sina kroppar visar, är inte baskettjejnarna heller uteslutande missnöjda med sina kroppar, utan också många gånger nöjda och stolta – åtminstone över enskilda kroppsdelar. Det är i detta sammanhang också möjligt att verbalisera de positiva kroppskänslorna inför kollektivet – utan

att det tycks uppfattas som ”kaxigt” eller ”okvinnligt”, utan helt normalt.

Att uttala sig med stolthet om den egna kroppen förefaller alltså inte opassande för en basket tjej, utan som helt accepterat. Ett varierat – och rumsöverskridande – tal om den egna kroppen framstår enligt författaren alltså som normalt bland baskettjejer, och hon betecknar detta som en *baskettejjargong*. Denna jargong har också en särskild funktion, nämligen att lokalisera vad som anses vara en acceptabel och ideal baskettejkropp. Det ständiga talet om kroppar, muskler och fett, berömmande, medhållande, skämtande, självkritiskt och stolt, utgör enligt författaren en process genom vilken tjejerna förhandlar och prövar sig fram till vad som framstår som gångbart och idealiskt – alltså en process som skulle kunna förstås som en diskursiv strid om betydelser, även om författaren inte använder den terminologin. Hur mycket muskler och hur mycket fett som är ”normalt” och idealiskt för en basket tjej är inte fastslaget en gång för alla och genom att tjejerna ideligen prövar var gränserna för en acceptabel kropp och gångbara kroppskommentarer går – men ständigt är oense och inte kommer överens, fortsätter processen. Och därigenom skapas såväl genus som baskettejkroppar.

Tidigare idrottsforskning har slagit fast omklädningsrummet som ett särskilt symboliskt laddat rum, där kropp och genus sätts extra mycket i fokus, men också som ett nav ifrån vilket idrottares, och kanske framför allt lagidrottares, gemenskap utvecklas och får sin speciella karaktär. Detta kommer dock på skam i Rönnbäcks studie. Dels talas det om kropp i alla andra rum också, dels så visar det sig att baskettejjerna i princip aldrig använder omklädningsrummet i samband med träning – istället kommer de ombytta till idrottshallen och åker sedan direkt hem och duschar. *Men*, i samband med match ändras detta. Då är omklädningsrummet centralt och den plats där tjejerna gör sammanhållning och lagkänsla – där laget skapas för att på bästa sätt kunna prestera tillsammans på basketplanen.

Något av det mest intressanta i Rönnbäcks analys handlar om hur enhet och likhet på olika

sätt skapas av baskettejjerna i omklädningsrummet i samband med match. Detta sker såväl verbalt, genom att de håller samtalen på en yttlig, bekymmerslös och ”glad” nivå, utan tydliga åsiktsyttringar. Egentligen kan man se detta som ett slags konventionell förväntad femininitet, även om inte författaren formulerar det på det sättet. Det viktiga är här att inte säga något som skapar irritation eller slitningar i laget, utan snarare konstruerar likhet och trivsamt. Det är också viktigt att visa sig skötsam och seriöst satsande, vilket även det är till gagn för laget. Omklädningsrummet, dess stämning och samtalen som utspelas där omtalas i intervjuerna som avslappnade. Men samtidigt är de ytterst reglerade – tjejerna måste noga tänka på vad de säger där och den självklara normen är att bidra till den goda stämningen och sammanhållningen och prata om sådant som inkluderar och visar på likhet snarare än sådant som lyfter fram olikheter och exkluderar.

I mellanrummen – framför allt förflyttningar av olika slag – mellan idrottshallar, på tågresor, mellan omklädningsrum och baskethall och så vidare är det dock möjligt att prata om annat. Här bryts laget upp i mindre grupperingar, baserade bland annat på ålder och ambitionsnivå, och här finns samtalen om killar, festande, bekymmer och olika åsiktsyttringar. När hela laget är samlat är dock strävan efter den imaginära likheten norm och där finns inte plats för olikheter.

Förutom verbala praktiker av likhetsskapande pågår också ett kroppsligt skapande av likhet i omklädningsrummet i samband med match. Tjejerna ikläder sig de likadana matchdräkterna, justerar dem på exakt samma sätt i midjan och vid axlarna – för att bli tydligt igenkännbara som kvinnor, som författaren tolkar det – och sätter allesammans upp sina långa hår på liknande sätt: i hög hästsvans, fläta eller knut. Samtidigt riktar de alla sin uppmärksamhet åt samma håll genom att under tiden håret fixas prata om hår och frisyrier, låna produkter och hårnålar av varandra och hjälpa varandra med flätor och uppsättningar. Därefter är den rituella förvandlingen klar och tjejerna går som ett lag ut på planen, alla olikheter – såväl utseendemässiga som

åsiktsmässiga – effektivt dolda under den imaginära likhetens paroll. Om någon av spelarna har *kort* hår får läsaren dock aldrig veta – eller vad som eventuellt skulle hända med det ritualiserade hårfixandet och den imaginära och iscensatta likheten om en sådan basket tjej uppbarade sig.

En viktig iakttagelse som författaren gör under fältarbetet är hur spelarna sitter i samband med match: framåtlutade med benen brett isär, ofta med armbågarna stödda på knäna. Alla sitter så. Om någon inte gör det, utan har benen i kors, så är det alltid någon annan som knuffar isär benen med handen. Detta sker helt tyst, utan kommentarer varken från den som knuffar eller från den som blir knuffad. Det är helt enkelt bara en tyst disciplinering och inordnande i normen. I efterhand förklaras dock beteendet att sitta brett isär med att det är praktiskt, eftersom det blir varmt och klabbigt med korsade ben, men också att det är ett sätt att visa respekt och engagemang i matchen, att vara på tå, öppen, beredd att ge sig in i matchen. I samband med match intar basket tjejerna alltså en kroppslig hållning som annars oftast inte förknippas med tjejer: de upptar plats och har ett öppet kroppsspråk. De är 100 % med i matchen. Baskethallen blir ett slags frizon där detta är möjligt. När de själva *inte* är med i matchen, däremot, utan sitter som åskådare, åker tåg eller befinner sig i något annat rum, sitter de däremot ofta med korsade ben och använder ett mer begränsat kroppsspråk, i enlighet med förväntningar på tjejer i samhället i övrigt. Rönnbäck menar att tjejerna iscensätter ett slags strategisk femininitet där de i vissa rum och sammanhang uppfyller vissa slags normer för att vara begripliga och i andra sammanhang uppfyller andra.

Basket tjejerna förhandlar således aktivt med olika normer. I och med sitt idrottande befinner de sig på ett spänningsfält i vilket de förhåller sig till olika och kontrasterande regleringar vad gäller kroppen. På planen gäller att vara tuff, aggressiv, tåla smärta, visa på kämpaanda och tävlingslust, inte ge upp eller vika ner sig. Det idrottsliga rummet som utgörs av basket planen kan förstås som ett slags frizon från gängse normer för femininitet – särskilt när de har skapat

sig som kroppsligt igenkännbara tjejer genom justerade matchdräkter och fixade frisyrier. Författaren menar dock att det inte handlar om att dessa basket tjejer gör *maskulinitet* när de knuffas, vrålar och skriker – däremot bidrar de till att omvandla och förhandla vad femininitet innebär inom idrott (och kanske inte bara där). Genom att de gång på gång uttrycker aggressivitet, kampanda och självsäkerhet – och samtidigt inte benämner dessa praktiker som ”manligt” – transformerar basket tjejerna genus. De idrottsliga praktikerna öppnas därmed upp för glidningar och förändringar – och görs till något som är möjligt och gångbart också för tjejer, och inte förbehållet pojkar, killar och män.

Avhandlingens genomgående röda tråd är att analysera basket tjejernas verbala och kroppsliga praktiker i relation till begreppet *femininitet* – hur det varierar med tid, rum och sammanhang, hur det är böjligt, plastiskt och nyanserat, hur det är normativt och strukturerande, och möjliggör såväl omvandlingar som förskjutningar. Det är en teoretiskt och empiriskt intressant studie med ett mycket angeläget uppdrag: att sätta idrottande – och mer specifikt basket spelande – tonårstjejer på den akademiska kartan, såväl inom idrottsvetenskap som inom flickforskning och genusvetenskap. Rönnbäck avhandling visar också att det är andra slags femininiteter som möjliggörs inom basket och bland tonårstjejer än vad som tidigare har observerats till exempel inom fotboll och bland vuxna idrottskvinnor. Det genusvetenskapliga bidraget är otvetydigt, dels genom att författaren själv inlemmar idrott som fenomen – och idrottande tjejer som subjektsposition – som ett relevant kunskapsobjekt inom det genusvetenskapliga forskningsfältet, och dels genom att hon uppmanar andra att följa efter.

Teoretiskt begreppsutvecklar Rönnbäck med begreppet *hyperheteronormativitet* som är ett intressant sätt att beteckna en fullständigt normaliserad, förgivettagen och hegemonisk heterosexualitet som är så självklar att den varken behöver hävdas eller vaktas – diskursteoretikerna Ernesto Laclau och Chantal Mouffe skulle nog säga att den har uppnått *objektivitet*. Genom avhandlingen får vi följa basket tjejernas vardag-

liga prat och praktiker om kropp, utseende, muskler och fett, samt reflektioner kring och iscensättningar av gångbara sätt att agera i och mellan olika idrottsliga rum. Genom detta ständiga görande och talande producerar tjejerna genus – de reproducerar vissa normer kring feminitet och transformerar andra – i en ständigt pågående förhandling och balansgång kring vad som utgör en ”normal tjej”, såväl inom som utanför den idrottsliga kontexten.

Med hjälp av ett mångfasetterat och rikt material visar författaren på såväl sammanhållna mönster som mångtydighet och sprickor. Hon hanterar forskningsdeltagarna och deras utsagor med stor respekt och hög medvetenhet om etiska svårigheter och resonerar reflexivt kring sin egen position, maktutövning och tolkningar. Möjligen hade hon kunnat vara lite djärvare i sina analyser och inte alltid följa så tätt i spåren av tjejernas egna tolkningar. Även sådant som inte uttalas av forskningsdeltagarna själva kan

som bekant vara relevant för förståelsen av ett fenomen. Kanske hade ytterligare queera läsningar av materialet visat på instabilitet även i hyperheteronormativiteten?

Sammantaget är detta dock en mycket angelägen, teoretiskt vältänt och empiriskt intressant studie där genusskapandet med alla dess maktimpregnerade, diskursiva och kroppsliga dimensioner undersöks och kommer till uttryck i basketspelande tonårstjejjers idrottsliga vardag. Den utgör ett viktigt bidrag inte bara till idrottsvetenskap och genusvetenskap, inklusive flickforskningsfältet, utan också till kultur-och samhällsvetenskapen i stort. Således har den en självklar plats på kurslistorna i såväl idrottsvetenskap som genusvetenskap, men också i ämnen som etnologi och sociologi.

Recensionen är tidigare publicerad i idrottsforum.org.

Karin S. Lindelöf, Uppsala